

ขบวนแห่ข้าวเปลือกอุทิศแด่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว อังกลักษณ์ะคลองทานพ้ามหากฐิน

ศักดิ์รินทร์ ชาวจิว

ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

အင်္ဂလိပ်စာအုပ်အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်

အင်္ဂလိပ်စာအုပ်အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်

ကျောင်းဆရာမ အေးအေး

အထွေထွေပညာရေး

အထွေထွေပညာရေး

အထွေထွေပညာရေး ၂၀၂၄

ชื่อเรื่อง

ผู้ปริวรรตเรียบเรียง

เผยแพร่ครั้งแรก

เผยแพร่ครั้งที่ ๒

อำนวยการเผยแพร่

อังคลักษณ์ะคลองทานผ่านหากฐิน

ศักดิ์นรินทร์ ชาวจิว

หนังสือที่ระลึกในงานพิธีถวายผ้ากฐิน

ประจำปี ๒๕๖๒

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ณ วัดช่างเคียน ต.ช่างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ตุลาคม ๒๕๖๔

ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

<http://culture.rmutl.ac.th>

คำปรารภ

เรื่องราวที่ปรากฏในเรื่อง “องคลักษณ์ะคลองทานผ่านหากฐิน” นี้ เคยเผยแพร่ครั้งแรก ในหนังสือที่ระลึกในงานพิธีถวายผ้ากฐินประจำปี ๒๕๖๒ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ณ วัดช่างเคี่ยน ต.ช่างเผือก อ.เมือง จ. เชียงใหม่ ไปครั้งหนึ่งแล้วนั้น และเห็นว่าเรื่องราวเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ จึงกลับนำมาเสนอและเผยแพร่เฉพาะในเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง

“องคลักษณ์ะคลองทานผ่านหากฐิน” นี้เกิดจากคำถามที่ค้างคาใจมานานแล้วว่า ในงานกฐินแต่ละครั้ง ก็มักจะได้ยินคำอุปโลกน์กฐินเหมือนกันทุกที ด้วยสำนวนแบบไทยภาคกลาง เช่นตอนหนึ่งในคำอุปโลกน์กฐินว่า “...ผ้ากฐินทานนี้เป็นของบริสุทธิ์ดุจเลื่อนลอยมาโดยนภากาศแล้วแลตกลงในที่ประชุมสงฆ์ จะได้จำเพาะเจาะจงลงว่า เป็นของภิกษุรูปใด รูปหนึ่งก็หามิได้ ...” แล้วสำนวนแบบล้านนามีหรือไม่?

นับว่าโชคดีที่มี หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ไบลานล้านนา ที่เผยแพร่เอกสารไบลานล้านนาในเว็บไซต์ <http://lannamanuscripts.net/th/> จึงได้สืบค้นพบว่า มีเอกสารชื่อ องคลักษณ์ะคลองทานผ่านหากฐิน อันเป็นธรรมไบลาน ของวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร และนับว่าเป็นเอกสารที่ตอบคำถามในใจมาเนิ่นนานนั้นลงได้ นอกจากนี้ยังพบอานิสงส์กฐิน ฉบับวัดกิตติวงศ์ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีรายละเอียดมากพอสมควร จึงนำมาเสนอพร้อมกันนี้ รวมถึงข้อเขียนที่เรียบเรียงในเรื่องประเพณีถวายกฐิน จึงนำว่าสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง หากมีความผิดพลาดประการใด ขอจงทักท้วงเพื่อการปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป จักขอบพระคุณยิ่ง

ศักดิ์รินทร์ ขาวจ้าว

สารบัญ

คำปรารภ	๓
คำนำ	๔
อังกลักษณ์ะคลองทานฝ้ามหากฐิน	๕
อานิสงส์หือฝ้ากฐินเป็นทาน	๑๕
ประเพณีทานกฐิน	๓๑
ประวัติผู้เรียบเรียง	๓๙

อังคลักษณ์ขณะคลองทาน ผ้ามหากฐิน

ชื่อเรื่อง	ต้นฉบับเขียน หนังสือองค์ละครณะคลองทาน ผ้ามหากฐิน
ภาษา	บาลี และ ล้านนา
อักษร	ธรรมล้านนา
สถานที่	วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
ปีจาร	จ.ศ. ๑๒๑๑ (พ.ศ.๒๓๙๒)
หมวด	ประเพณีพิธีกรรม
ลักษณะเอกสาร	ใบลาน
ครบ	ครบ
สภาพเอกสาร	ดี
คุณภาพรูปดิจิทัล	อ่านได้ดี
จำนวนผูก	๑
จำนวนใบ	๑๑
มีคำบันทึกของผู้จาร	มี
มีรูปแต้ม	ไม่มี
ชุด	DLNTM
เลขรหัส	๐๑๐๗๐๙๙๙๑_๐๐
หมายเหตุ	ปีจารเป็นปีกัตเร้า โดยเจ้าอุปราชพิมพ์พิสาร
เว็บไซต์	http://lannamanuscripts.net
ผู้ปริวรรต	ศักดิ์นรินทร์ ชาวจ้าว

อังคลักษณ์ะคลองทาน ผ้ามหากฐิน

ลักษณะองค์คลองทานผ้ามหากฐิน สัทธามีจักใคร่หื้อทานผ้ามหากฐิน หื้อกะทำตามวิທີเชียงใหม่เกล้าตั้งนี้

ขงขวยหาผ้าหื้อพอ ๓ ผืน ผ้าสังฆาฏิ หื้อมีสองชั้น ลวงยาวหื้อพอ ๕ ศอก เอี้ยดปลาย ๕ กล้ามือ ลวงกว้าง ๓ ศอกปลาย ๓ กล้ามือ แม่นผ้าเอกคี่เหมือนดั่งผ้าสังฆาฏินั้นแล ผ้าสบงลวงยาวเท่าผ้าสังฆาฏิ ผีลวงกว้างสองศอกคี่บผ้าเอกผ้าสบงแม่นชั้นเดียวคี่ควรแล ตามอันพระพุทเจ้าอนุญาตในจิวรขันธ มหาวัดคี่ ว่า อนุชานาม ภิกขเว ทวิคุณสังฆาฏิ เอกจฉิย อุตตาสงค เอกจฉิย อนตรวาสกนติฯ ขงขวยหาเครื่องอันเปนปริวารแห่งผ้ากฐิน พร้อมแล้ว จักทานวัดใด หื้อนิมนต์พระสังฆเจ้า ตั้งแต่ ๕ ตนเมื่อบน มากกว่านั้นแควนติ จักทานวัดใด ผ้ากฐินกับปริวารไฟสู่วัดนั้น นิมนต์พระสังฆเจ้าเข้าไฟนั้นด้วยลำดับตามตนหนุ่มแก่แลปานกลาง ภิกขุตนเปนเจ้าอาวาสตนจักรับกฐินนั้น หื้ออยู่ยังโรง ค่อยามาพร้อมสังฆะเทื่อ

หื้อเอาคร้วทานอันจักทานเถิงแก่พระเจ้า เวหนานแก่พระเจ้าแล้ว หื้อเอาบาตรกับผ้าสองผืน คือผ้าเอก ผ้าสบง แลผ้าอังสะ ผ้านิสิต ผ้าปกตัก กำพล กลายพันไฟเวนเปน สมณปริกขารทาน แก่เจ้าอาวาส ตนจักรับกฐินนั้นยังโรงเสียก่อนแล้ว หื้อเจ้าอาวาสปันפור หื้อเจ้าสัทธาตามแต่อันควร คั้นสัทธาจับפורแล้ว เจ้าเกล้าสัทธาหื้อได้นิมนต์ท่านเจ้าอาวาสลงพร้อมกับพระสังฆะเจ้าในวิหาร หื้อสัทธาเอาของไฟตงไว้เ็นท่ากลาง หื้อข้อนไฟหาพระเจ้าเบนหัวของ ไฟหาพระเจ้า ปูผ้านิสิต ที่ปลายตีนของกะติ ฝ่ายข้างของกะติ หื้อนิมนต์สวาทูเจ้าตนจักรับผ้ากฐินนั้นมานั่งเหนือผ้านิสิต อันปูไว้ยั้นนั้น แล้วหื้อเจ้าสัทธาเอาคร้วอันจักทานเถิงแก่สังฆะนั้น หื้อทานแก่พระสังฆเจ้า

บัวรวมแล้ว หื้อเจ้าสัทธาแต่งเทียนเหล่มร้อยน้ำเหล่มหนึ่งแล้ว เหล่ม ๕ บาทเหล่มหนึ่ง เทียนเหล่มบาทคู่หนึ่ง เทียนน้อยตามแต่อันควรแล เข้าตอกดอกไม้ใส่ ชันแล้ว เอาผ้าสังฆาฏิ อันจักเวนปนกฐิน อยองเหนือชันแล้ว เอาชันเข้าตอก ดอกไม้สมมาแก้วทั้ง ๓ โภฐากแล้ว ชันขอสีลเถ่า คันจักรับสีล ๘ นั้นเทียน ๘ คู่ สีล ๕ คี ๕ คู่ แล้ว เอาไฟเคนแก่ภิกขุตนจักรับกฐินนั้น ปันสีลหื้อแก่สัทธาแล้ว เอา ผ้าอันจักปนกฐินนั้น คลี่ปูเหนือหัวเจ้าสัทธา ทั้งยิงชายใหญ่่น้อยเขานั้น ครูเช่าอยู่ พันผ้ากฐิน ผู้ชาย ๔ คนคี่ดี ๘ คนคี่ดี ถือแจ่งผ้า ชักหื้อเคร่งไว้แล้ว หื้ออาจารย์เวน ทานผ้ากฐิน อันปูไว้ เหนือหัวเจ้าสัทธานั้น แก่สังฆะเจ้า อันนั่งพร้อมกันนั้นแล้ว

หื้ออาจารย์ออกคุณสังฆะว่า “สงฺโฆวิสุทฺโธ วรทกฺขิณเณโย สนฺตินทฺริโย สพฺพมล ปทีโน คุณฺเหติ เนเกติ สมิทฺธิปตฺโต อนาสโว ตํ ปนฺมามี สงฺฆํ” (๓ ทิ) แล้วว่า “สาธฺ สุสาธฺ โอกาส มยฺมณฺเต อิมํ กฐินฺทุสฺสํ อิกฺกัณฺโณ กนฺตํ ปิยมนฺา ปิ รมฺเมณ รทฺธิ รมฺเมณ อภิสฺงขาตํ ภิกฺขุสงฺฆสฺส สกฺกจฺจํ เทมฺปุเชม ๑ ทฺุตติยฺมปี ๑ ตติยฺมปี๑” แล้ว คีนเอาแต่ สาธฺ โอกาสะ มารอด ปูเชมะ แถมทีหนึ่งแล้ว ว่า “ภิกฺขุสงฺโฆ อมฺหากํ อณฺุคมฺปี อุปฺปาทาย อิมํ กฐินฺทุสฺสํ ปฏฺิคณฺฺหาตุ ทิฆณฺฺ อตฺถาย หิตาย สุขาย ยาวนฺิพฺพานา ธิคมฺา อิทฺิโน มหฺากฐินฺทานํ อคาชฺช อสฺา ธารณฺ โลกิย โลกุตฺตร สพฺพสมฺปตฺตนิ มคฺคผล นฺิพฺพานา นณฺจ ปจฺจโย โทฺตุโน นิจฺจํ” ตั้งนี้แล้ว ล้อนผ้าอันปูเหนือหัวนั้น จีบหื้อติงามแล้ว เอาใส่เหนือชันเทียน เหล่มร้อยน้ำนั้นแล้ว

หื้อเจ้าเกล้าสัทธาอยอขันผ้าขึ้นแล้ว หื้อว่า “อิมํ กฐินํ สงฺฆสฺส เทมิ” ว่า ๓ ทิ แล้วเคนแก่เจ้าภิกขุตนเปนสังฆะ อันแควนแก่กว่าสังฆะทั้งมวลตนนั่งเกล้านั้น ได้ชื่อว่า ติสสเถร แล

พันตั้งเจ้าอาวาสตนจักรับกฐินนั้น คือยาฟังหื้อรับผ้ากฐิน อันอาจารย์เวน นั้นเทื่อ บ่ควรจักรับเทื่อแล แล้วหื้อสังฆเถรตนแก่ปันพอรหื้อเจ้าเกล้าสัทธาตามอัน

ควร แล้ว เจ้าสัทธาตีหื้อตั้งคำปราถนาส่องหน้าสังฆะเจ้าแล ถอยออกไปอยู่ที่ควร
เทือะ แล้วสังฆเถรตนแก่ หื้ออัปป์โลกผ้าผืนอันจักปูเปนกฐินนั้น ว่าดังนี้

“สุณาตุเม ภนฺเต สงฺโฆ ภนฺเต ข้าแต่พระสังฆะเจ้า สงฺโฆ อันว่า
พระสังฆะเจ้า สุณาตุ จุงจักฟัง วจจนฺ ยิงคำ เม แห่งข้า ภาสมานสฺส อันจักกล่าว
บัดนี้เทือะ ในกาลบัดนี้ ผ้ามหากฐินผืนประเล็ฏฐิ คีเกิดเปนลาภะอันใหญ่ ในท่า
กลางแห่งสังฆะในอารามที่นี้แล เราทั้งหลาย อันเปนสังฆะทั้งมวล จักแบ่งปัน
กัน จักสังวิภาค คีบ่ขับได้ ผิดว่าคณะสังฆะเจ้าตนใด ตนหนึ่ง มีผ้าอันหม่นหมอง
ปุดขาด ปลวกกัด แมงย้า โจรครุบชิงเอาไฟ น้ำพัดไหล ไฟไหม้ ตั้งอันจุงกล่าว
มาเทือะ

ในกาลบัดนี้ ข้าคีถามคณะสังฆะเจ้าทั้งมวลแล้วแล หลอนว่าปลวกกัด
แมงย้า โจรบ่ครุบชิงเอาไฟ น้ำพัดไหล ไฟไหม้ ว่าสนนี้แล เราทั้งหลาย
อันเปนคณะสังฆะ อันอยู่อาวาส ที่อื่นทั้งมวล ควรสุดตัญญูตติ ทุติยกัมมวาจา
หื้อแก่เจ้าอาวาสที่นี้ อันมีปริมวัตสาบ่ขาด เตมบัวร์มวล เพื่อหื้อได้แปรปูหื้อได้
บังเกิดยังอนานิสงส์ ๕ ประการ มีอานามันตจาร เปนต้นตามตั้งพระพุทเจ้าหื้อ
อนุญาตแก่เจ้าภิกขุ ๓๐ ตน อันอยู่เมืองปาเวยนคอรันั้น คีควรแลคา เหตุ
พระพุทเจ้าเทศนาว่า อนุชานามิ ภิกขเว วสฺสวฏฐานัน กฐินิ อฏฐริตุํ ตั้งนี้แล ผิ
ว่าคำอันข้ากล่าวนี้ ยังเพิงใจแก่สังฆะเจ้าทั้งหลายมวลแท้ตั้งอัน จุงตุณทิกาวะ
อยู่บ่ปาก ผิดว่าเพิงใจแก่สังฆะเจ้าตนใดตนหนึ่ง ตั้งอัน เพิงกล่าวมาเทือะ

บัดนี้ข้าคีรู้ว่า เพิงใจแก่สังฆะเจ้าทั้งมวลแล้วแล สงฆฺจจจติ สงฆฺจจจติ
สงฆฺจจจติ” ๓ ทีแล้ว เอาผ้าไฟสุสมมาแล้ว สุดตัญญูตติหื้อแก่เจ้าอาวาส หื้อเจ้า
อาวาสอัปป์โลก ผ่ากฐินแล

คันพระสังฆะเจ้าสุดตัญญูตติแล้วนั้น เจ้าตนเปนสังฆนาสกะ หื้อเอาผ้าผืนนั้น
พาดเหนือบ่าแห่งเจ้าภิกขุตนเปนเจ้าอาวาส แล้วหื้อบอกกล่าวสั่งสอนยังตำนอง
คลองอันแปรปูงยังผ้ามหากฐิน ตามวินัยกิจจทั้งมวลแล

แล้วเจ้าตนรับเอาผ้ามหากฐินนั้น หื้อถวายพอรแก่พระสังฆเจ้าทั้งหลายว่า
ดังนี้

“วณทามิ ภนฺเต สงฺฆสพฺพํ อปฺปรารํ ชมถ ฯลฯ อนุโมทามิ ตั้งผ้า
มหากฐินผืนนี้ พระสังฆะชุตินชฺพระองค์ คมีสัมมานะฉันทะ สัมคคะพร้อมเพียง
กัน กะทำยังอัปฺโลกนกะมมะสุตฺตัญฺตติ ทุติยกัมฺวาจาหือแก่ข้า ข้าคี่ได้แปรได้
ปุเปนผ้ามหากฐินตามพุทธานุญฺตว่า อนุชานามิ ภิกฺขเว วสฺสํ วุญฺฐานํ กฐินํ
อตฺถริตฺถํ ดั่งนี้ กุสละบุญอันเกิดแต่ผ้ามหากฐินผืนนี้ คี่จุงจำเริญแถมสัมภารบุญ
สิลาทิกฺคนแห่งพระสังฆเจ้าชุตินชฺพระองค์ จุงหืออยู่สถิตเสถียร ทีฆาอายุได้ค้ำ
คองทรวงวรีนชสาสนาแห่งพระพุทธเจ้าไฟใจๆ ด้วยไชยโสถถีสวัสสตี ชุตินชฺ
พระองค์ จุงจักมีเที่ยงแท้ดีหลีเทือะ”

ว่าดังนี้แล้ว เจ้าตนรับผ้ากฐินนั้น จึงลุกแต่อุโปสถ มานั่งที่เกล้าหั้นแล้ว
หือใส่พินธุ ผ้าผืนใหม่ แต่นิวาสเข้าในลวงยาว ๘ นิ้วมือขวาง แต่นิวาสเข้าในลวง
ชือ ๔ นิ้วมือขวาง จักจำพินธุว่า “อิมํ พุณฺณวณฺณํ กโรมิ” ๓ ทีแล

ปัจจุผ้าสังฆากฐินเกล้าว่า “อิมํ โปราณสงฆากฺขิ ปจฺจอรามิ” ๓ ที แล้วเอา
วางไว้ในที่ควรแล้ว เอาผ้าผืนใหม่อันปุเปนกฐินนั้นลงวางไว้เหนือตัก แล้วอธิฐฐาน
เอาผ้าสังฆากฐินใหม่ เอามือลูบผ้าว่า “อิมํ นวํ สงฆากฺขิ อธิฐฐามิ” ๓ ที คลือออกปุ
เหนือตักว่า “อิมาย สงฆากฺขิยา กฐินํ อตฺถรามิ” ๓ ที ว่าหือมล้างวีเกทะออกปาก
หือแรงแท้แล้ว เอาผ้าพาดเหนือบ่านั่งอยองเอยาะประหนมือเปนตั้งจุมตอกบัว
แล้ว พันตั้งสังฆะเจ้าอันเข้าปริมวัสสาจิมกันโนอาวาสวัดที่นั้น คี่หือมานั่งครุเช่าใน
ที่ใกล้เจ้าอาวาส ตนปุกฐินนั้นแล้ว หือเจ้าอาวาสตนปุกฐินนั้น อนุโมทนาก่อน หือ
เป่น หน้ารอกันแล้ววว่า “อตฺถตํ อาวุสฺโสสงฺฆสส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินถาโร อนุ
โมทถ” ๓ ที แล้วตนใดจักอนุโมทนา หืออนั่ง อยองเอยาะ เป่นหน้าไฟหาตนเจ้า
อาวาสที่ปุกฐินนั้นว่า “อตฺถตํ ภนฺเต สงฺฆสส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินถาโร อนุโมทามิ”
๓ ที อนุโมทนาด้วยลำดับตามตนแก่ตนหนุ่ม

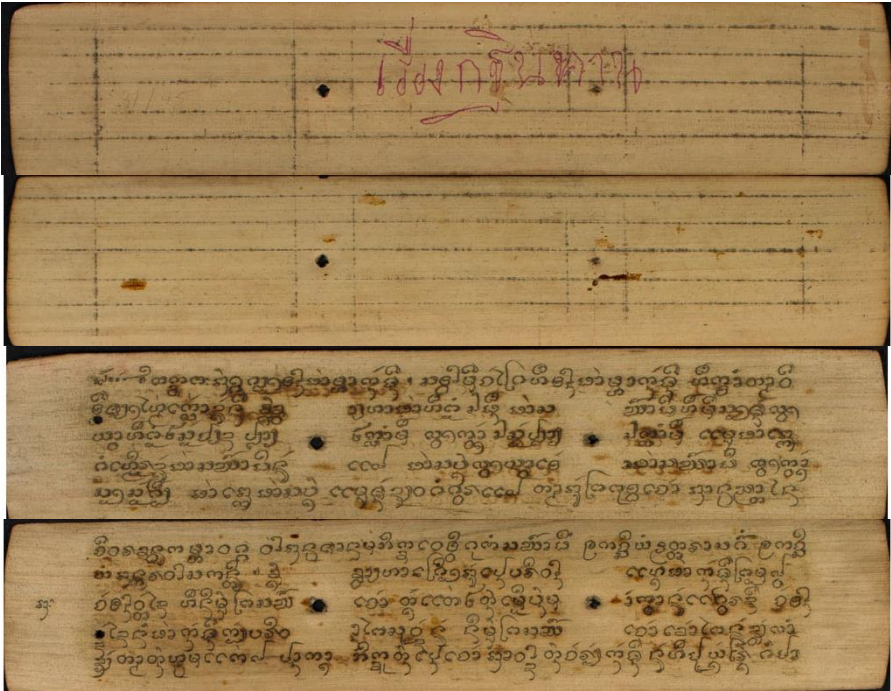
ผิวว่าวัสสาเท่ากับตนโตลงขนานก่อน ตนนั้นเปนตนแก่ สังฆะอันบได้เข้า
วัสสา แม้นอยู่อาวาสวัดเดียวกันกะดี อนุโมทนาบได้ แม่นว่าเข้าวัสสาในอาวาสที่
อื่นกะดี อนุโมทนาบได้ ตนอันบได้เข้าวัสสา เปนวัสสาขาดกะดี เสียวัสสากะดี
อนุโมทนาภฐินบได้แล

คั้นแล้วอนุโมทนานั้น หื้อไพนั่งที่สังฆะพร้อมกันแล้ว พ้นตั้งตนทรงภฐิน
นั้น หื้อนั่งอยู่ที่เกล้าหั้นแล้ว หื้ออาจารย์เวนเครื่องปริกขาร ของควรเคี้ยวควรกิน
ควรบัวร์โภค ทั้งมวลเวนหื้อเปนนทานแก่เจ้าตนรับภฐินนั้นว่า “เอน มหาภ กฐินั
ปฏิบัติ อิมานิ สพพปริวารานิ ขาทนिय โภชนिय ปริโภคนियานิ สยนมลจาติกานิ
ตสเสว เทม” ๓ ทีแล้ว ว่า “ภิกขุบุคคลโล กฐินจิวิโร ปฏิคหิตโ อมหากั อนุภมปิ
อุปาทาย ปฏิคณหาตุ ทีฆรรตต์ อตถาย หิตาย สุขาย ยาวนิพพานา ธิคมา อิท
โน กฐินทานั สพพปริวาร ทานั อภชช อสธารณ โลกिय โลกุตตร สพพสมปต
ติณั มคคผลนิพพานา นนจ ปจจโย โหตุโน นิจจ”

กล่าววิธีด้วยอันหื้อทานผ่านหากฐินค้แล้ว เท่านั้นแล

หนังสือองค์ลักษณะคลองทานผ่านหากฐิน องค์เปนเจ้าพระวรมหาอุป
ราชาวังหน้าเชียงใหม่สร้างไว้โชฎกษาสนา เมื่อสกราชได้ ๑๒๑๑ ตัว ปลีกัดเร้า
เดือนยี่ ออก ๑๒ คำ พร้าได้วันอาทิตย์แล

ต้นฉบับ

อานิสงส์หื้อฝักฐินเป็นทาน

ชื่อเรื่อง	อานิสงส์หื้อฝักฐินเป็นทาน
ภาษา	บาลี และ ล้านนา
อักษร	ธรรมล้านนา
สถานที่	วัดกิตติวงศ์
ปีจาร	จ.ศ. ๑๐๒๙
หมวด	อานิสงส์
ลักษณะเอกสาร	ใบลาน
ครบ	ครบ
สภาพเอกสาร	ชำรุดบ้าง
คุณภาพรูปดิจิทัล	ส่วนมากอ่านได้
จำนวนผูก	๑
จำนวนใบ	๑๔
มีคำบันทึกของผู้จาร	มี
มีรูปแต้ม	ไม่มี
ชุด	PNTMP
เลขรหัส	๐๘๐๓๐๖๐๐๑_๐๓
เว็บไซต์	http://lannamanuscripts.net
ปริวรรต	ศักดิ์นรินทร์ ขาวจิว

อานิสงส์หื้อผ้ากฐินเป็นทาน

นโม ตสส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสส ฯ กฐินทานํ ทตฺวา นาคิ
อายสมฺนโต นารทเถรสฺส อปทานํ ฯ อันว่ากริยาจักกล่าวบุญสมภาร แห่งมหานารท
เถรเจ้า นักปราชญ์ผู้มีประญาเพ็ญรู้ด้วยคามิตันว่า กฐินทานํ ทตฺวานิ ดังนี้เปนต์
แล โสปี ปุริมคฺุทฺธสฺ กตฺวา คิตาเส ตตถ ตตถภเว สุเววภูมฺปิ สยานิ ปุญฺญานิ
อุจฺฉินฺนโต สฺเมธสฺส ภควโต กาลเ มหาโสคฺกุเลนิพฺพตฺติ ตฺวา ลทฺธปฺปสาโท หุตฺวา
พุทฺธปฺมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส มหาทานํ ทตฺวา กฐินทานํ อทาสิ ฯ

กิริตังเรจจกัฏฺมานี้ มหานารทเถรเจ้าตนี้ ในกาละเมื่อก่อน ได้ทำกุศล
บุญกัมมในสำนักพระพุทธเจ้าทั้งหลายในภาวะอันลวะแล้ว คี่ได้หอมเหยียบยัง
บุญกัมมอันเปนเหตุหื้อได้เถิงวิภูฏคี่อินพพานในบุญชาติอันก่อนมานัก ในกาละ
เมื่อพระสุเมธเจ้าเกิดมาตริสสัพพัญญูเปนพระพุทธเจ้าในโลกนี้ วันนั้นคี่ได้เกิดใน
กระกุกอันมีเข้าของมานัก ประกอบด้วยสัทธาปสาทะในศาสนาพระพุทธเจ้ามาก
นัก คี่หื้อมหาทานแก่ภิกขุสังฆะ มีพระพุทธสุเมธเจ้าเป็นประธานแล้ว คี่หื้อผ้ากฐิน
กับทั้งเครื่องปริวารเปนทานแก่ภิกขุสังฆะอันมีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน คี่มีวันนั้น
แล

โส เตน ปุญฺญกฺมเมณ เทเวสุ มานุสฺส สฺสงฺรณฺโต อิมสฺมิ พุทฺธปฺปาเท อญฺตรรฺส
มี กุลเคเหนิพฺพตฺติ ตฺวา วิญฺญตฺปตฺโต พุทฺธสฺสาเน ลทฺธปฺปสาโท ปพฺพชฺชิตฺวา ปตฺต
โยค เขโม โหติ ฯ กุลปฺตตฺอันนั้นคั่นว่าได้หื้อผ้ากฐินกับทั้งเครื่องปริวารเปนทาน
แก่ภิกขุสังฆะตั้งอัน คั่นจุติตายคี่ได้สังสาระทวนเทียวโพมาในเมืองฟ้า เมืองคนนี้ คี่
ได้เสวยสุขอันยิ่งกว่าคนแลเทวดาทั้งหลายในที่อันเกิดอันนั้น คี่มีด้วยผละบุญอันได้
หื้อผ้ากฐินกับทั้งเครื่องปริวารเปนทาน แก่ภิกขุสังฆะนั้นแล ในกาลเมื่อเกิดมา
แห่งพระพุทธเจ้านี้ กฐินทายกะผู้้นั้น คี่ได้เกิดในกระกุกอันหนึ่ง ในเมืองสาวัตถี เเถิง
วิญญูรู้จักยังสิ่งอันเปนคุณและเปนโทษ มีใจใสสัทธาในศาสนาพระพุทธเจ้าแล้ว คี่

ลวดบวชกะทำวิปัสสนาภาวนาใจใจ บ่นานเท่าใด ก็ได้ถึงอรหัตตผล จักมีใคร
สำแดงคุณแห่งแก้วสามประการ แลจักสำแดงบุญกัมม์อันตนได้กะทำในกาละ
เมื่อก่อนหื้อปรากฏในท่ากลางอริยะสังฆะทั้งหลาย คัมมีแล

เตน วุตตัม เหตุตั้งอัน คธาอันนี้ สังคายนาคารยเจ้าทั้งหลาย จักกล่าว
ในอัปทานมีดังนี้

กฐินทานัน ทตวา สงฆคุณวรูตตเมขโต ติสมหากปเปนา ภิกขานามิ ทุกคคติ
อฏฐารสานัน กปปทานัน เทวโลกะ นนามิมิ หันนี้เปนนันว่า ภาเนต ข่าแก่อริยะสังฆะเจ้า
ทั้งหลาย อหิ อันว่าข่าตนชื่อนารทะนี้ เมื่อก่อนวันนั้น ข่าคิได้หื้อแล้วยังฝักกฐินเปน
ทาน แก่ภิกขุสังฆะ อันมีคุณอันประเสริฐยิ่งนัก ในศาสนาพระพุทธุสมะเจ้าวันนั้น
อันได้สามสิบบหมากปัแล้ว ตโต ถัดนั้นมา ข่าคิปรู้อยังอันจักได้ไฟเกิดในอบายทั้ง ๔
สักคาบ แลข่าคิเท่าได้ไฟสนุกยินดีในเทวโลก คือเมื่องฟ้าเสี่ยกาละนานประหมาน
สิบแปดกัปป คัมมีแล้วแล ด้วยผละอาณิสงส์อันข่าคิได้หื้ออกฐินะ เปนทานันนั้นแล

จตุตถิกขตตุ เทวินโท เทวราชมารยิ อสสิติ จตุกขตตุ จกกวตติ มหาสุขัน
ภาเนต ข่าแก่อริยะสังฆะเจ้าทั้งหลาย ข่านนี้คิได้เสวียแล้ว ยังทิพสัมปัตติในเมืองฟ้า
ได้เปนพระญาแก่เทวดาสองชั้นฟ้า คิได้สิบสี่กัปป แล้วถัดนั้นข่าคิได้เสวียสัมปัตติ
ในเมืองคน ได้เปนพระญาจักกวัตติราช ปราบทีปทั้ง ๔ ยิ่งนักดีหลี คัมมีประหมาน
นานได้ ๘ สิบ ๔ ชาติ แล้วคิด้วยผละอาณิสงส์อันข่าคิได้หื้อฝักกฐินะเปนทาน กับ
เครื่องปริกขารเปนทานแก่ภิกขุสังฆะ คัมมีแล

ปะเทสรชขั วิปุลล คณนาโต อสงเขโย อโห พุทโธ ธมโม ปิจ อโห สงฆสส
สมปะทา ข่าแห่งสังฆะเจ้าทั้งหลาย ข่านนี้คิได้เสวียสัมปัตติเปนพระญาในปะเทสราช
บ้านใหญ่เมืองหลวงทั้งหลายมากันัก บ่ออาจจับนับได้ แล อันนี้คิเปนผละอาณิสงส์
อันข่าคิได้หื้อฝักกฐินะเปนทานแก่สังฆะเจ้าวันนั้นแล

ปริตตทานัน ทตวา นลหุถัน เม วิปุลลสุขัน ยตถเทเว อูปปะชาหิ ปชชหิตวา มา
นุสมภวา เทวานญจ ปิโย โหติ กฐินสิทธิ ผลัน ข่าแห่งสพรหมจารีเจ้าทั้งหลาย ข่านนี้

ได้ห้อยผ้ากฐินะเป็นทานแก่สังฆะ อันเปนลูกสิกข์แห่งพระพุทธเจ้าตนชื่อ สุเมธะ
นั้นแล ข้าได้เกิดในเทวโลกที่ใด เทียร่อมปริมวลด้วยสุขยิ่งกว่าเทวดาทังหลายใน
ที่นั้นแล ค้นว่าข้าจุติตายจากหมู่เทวดา ข้าก็ได้มาเกิดในเมืองคน ข้าก็ได้เสวย
สัมปัตติอันยิ่งกว่าคนทังหลาย ข้าคือเพนที่รักแก่คนแลเทวดาในที่นั้นแล อันว่า
สัมปัตติทังมวลอันนี้ คือผละอาณิสงส์แห่งกฐินะทานนั้น คัมมีแล

ยตถมานุสโส อุปปชชาหิ ชหิตวา เทวปุริ อหุมนุสสานิ ปโย โหมิ กฐินสสิหิ
ผละที่ข้าแห่งเจ้าสพรหมจारीทังหลาย ข้านี้ได้เกิดในเมืองคน ข้าคือสมริทธิ สัมปัตติ
ทังมวล บ่ควรจักคณนาได้แล ค้นว่าละไวยังหมู่คน ข้าก็ได้เกิดในเมืองฟ้า สตะยินดี
ด้วยสัมปัตติมากนัก เพนที่รักแก่เทพพดาทังหลาย อันว่าสัมปัตติทังมวลนี้ ข้าก็ได้
ด้วยผละอาณิสงส์แห่งกฐินทานกับทังเครื่องปริกขาร คัมมีแล

อหิ เม สุกตัมมมยิ ทานทหิ ปุเร ทุคคตินาภิขานามิ กฐินสสิหิ อหิ ข้า
แห่งสพรหมจारीเจ้าทังหลาย ข้าได้หื้อแล้วยังกฐินทานอันใด กฐินทานอันนั้นข้าได้
กะทำดีนั กเหตุได้สัมปัตติในเมืองคนแลเมืองฟ้าใดแท้ดีหลี ข้าคือบ่ห่อนได้โพเกิดใน
อบายทังสี่ อันเพนที่เสวียทุกข์สักคาบแล อันนี้คือเป็นผละอาณิสงส์กฐินทาน หากหื้อ
บังเกิดแก่ข้ามีแล

เตน กมเมเน สุกตา โยห เทวมานุสเส จ วาสส อนวชชสส กम्मสส ปต
โตสมิ อมตัม ปหิ ฯ ข้าแห่งสพรหมจारीเจ้าทังหลาย โย อหิ อันว่าข้าผู้ใดและได้
สงสารท่วนเทียวไพมาในเมืองฟ้าเมืองคน ได้เสวียสัมปัตติมากนัก บ่ได้โพเกิดใน
อบายทัง ๔ สักคาบ โส อหิ อันว่าข้าผู้นั้น คือได้ด้วยกุศลบุญกัมมอันข้าได้กะทำดีนั ก
ในกาละเมื่อก่อน บัดนี้ข้าก็ได้เถิงยังอมตะ คือนิพพาน คัมมีแล้วแล

.....สาฎฐา ปิตามยห ภาวา สพเพสมุหตानา โควพณณเ สุตวา วิ
หรามิ สวาคตัม วตเม อาสิ พุทธเสฎฐสส สนตึเก ติสโส วิชชา อนุปตตา กต
พุทฺธสส สาสนนตึฯ

มหานารถเถรเจ้าสำแดงพระพุทธรูปเจ้าตนชื่อว่า ปทุมุตตรคัง ได้ตรัส
สัพพัญญุตัญญาณ เปนพระด้วยดีด้วยตน คีเกิดมาในเมืองหงสาวดี อันข้ามพันไฟแต่
นี้เมื่อหลังวันนั้นว่า ได้แสนกัปป์คี่มีแล

ตสส กิร อคคสาวโก สุชาโตเถรนาม อโหสิฯ ตั้งเรจักได้ยีนมานี้ อัน
ว่าอคคสาวกะแห่งพระพุทธรูปเจ้าตนชื่อว่าสุชาตเถร คี่มีวันนั้นแล ตทา ในกาละเมื่อ
นั้น ยังมีกภูมิพิกะผู้หนึ่ง คี่อยู่ในเมืองหงสาวดีนั้น อันมีเข้าของอันมากนัก จักไว้คี่
มาก จักจ่ายคี่มากนัก บรู้เสียงคี่มีแล โส กภูมิพิโก อันว่า กภูมิพิกะผู้หนึ่ง คี่หื้อกะทำ
ผ้ากฐินแล้วกับทั้งเครื่องปริกขารทั้งมวล อันควรหื้อกับผ้ากฐินผืนนั้นแล้ว คี่หื้อ
ทานผ้ากฐินนั้นแก่สุชาตเถรเจ้าวันนั้นแล

อันว่ากภูมิพิกะผู้หนึ่ง เทียรยอมนระนิกเถิงทานแห่งตนใจใจ ป่ขาดสาย มีใจ
อันชมชื่นยินดีเชิงทานแห่งตน ต่อเท่าเลี้ยงชีวิต คั่นว่าเลี้ยงอายุจตุปีบางนั้น คี่ได้
ไฟเปนพระญาอินทาทิราช ในเมืองฟ้าซื่อดาวติงสานันคี่มีแล

เตเทน วุตต์ ฯ เหตุตั้งอันคาถาพันธะอันนั้นพระพุทธรูปเจ้าเราเทศนามาแก่
มหาธัมมเสนาสารีบุตรตั้งนี้แล

กปปสทสสมิหิ ปทุมุตตรโร นามโก สมมาสมพุทโธ จารทสสโน อุปปชิลโลก
นายโกฯ ดูกราสัปปุริสะทั้งหลาย สมมาสมพุทโธ อันว่าพระพุทธรูปเจ้าตนชื่อว่า ปทุ
มุตตรนั้น มีรสสมีสีอันงามนัก ด้วยดีด้วยตน หากนำโลกทั้ง ๓ ออกจากสงสารคี่
เกิดมาเปนพระในโลกละเมืองคนเราเมื่อหลังว่าได้แสนกัปป์นั้นมิแล

ในกาละปางนั้นยังกภูมิพิกะผู้ ๑ คี่อยู่ในเมืองหงสาวดี นั้นเป็นคี่มีเข้าของ
มากนัก คี่ได้รังหื้อผ้าคุณวิเศษอันตนได้เถิงด้วยบุญอันตนได้กะทำจึงกล่าวว่่า ข้า
แห่งพระสังฆะเจ้าทั้งหลาย กิเสสธัมมทั้งหลาย ข้าคี่ได้เผาเสียด้วยไฟ คี่อรหัตต
มัคคัญญาณ ภาวะทั้ง ๓ อันจักเกิดมาเล่านั้น ข้าคี่ได้หักชักเสียแล้ว ข้านี้หาอาสวะบ่
ได้ มีสุขนักเปนต์ข้างตัวอันตัดตรวนเหล็กขาดเสียแล้วนั้นแล ข้าได้มาประสบพบ
สาสนาพระพุทธรูปเจ้าตนอุดมยิ่งนัก เปนลาภะอันประเสริฐตัก วิชา ๓ ประการ

ข้าศึกได้ถึงแล้ว คำสอนพระพุทธเจ้า อันประกอบด้วยปิฎกทั้ง ๓ ข้าศึกได้กระทำหือ
แจ้งแล้ว บัดนี้แล

อิ.....ตสฺมา นารทเถโร อิมาคาธา อภาสึฯ มหानารทเถรเจ้า คีกล่าวอุทาน
คาธา สำแดงบุญกัมมอันตนได้กระทำแล้วแล ได้โลกียะ โลกุตตระ อันมากนัก คี
แล้วด้วยประการดังกล่าวมาเท่านั้นแล

วนทิตฺวา วิมลพฺพุทฺธ ฌมฺมิ สงฺขณฺจ สาธุกํ ปวกฺขามิ สฺมาเสณ กฺฐินทาน ปาต
สนฺติ ฯ ดูกราสัปปุริสสะทั้งหลาย ข้านี้คือให้ยังพระพุทธเจ้าตนอันหามรุมลทินบได้
บเท่านั้น ข้าศึกให้ยังพระนวลโลกุตตรธมเจ้าแก่ประการ ข้าศึกให้สังฆะเจ้าด้วยตน
ด้วยดี ข้านี้จักกล่าวยังผลอันสงส์แห่งอันรู้หือทาน คือว่า หือผ้ากฐินะเปนทานแก่
เจ้าภิกขุสังฆะ อันมีพระพุทธเจ้าเปนประธานแล

กฐิน อุปตฺติ อันว่า ที่เกิดแห่งผ้ากฐินะนั้น เราเพ็ญรู้ดังนี้

อดีเต ปทุมุตฺตโร ปน สฺมมาสมพฺพุทฺโธ สดสฺหสฺสกปฺป มตฺถเกหํ สวตินฺคเร
อุทฺปาทึฯ ในกาละอันข้ามล่วงพันไพวนานัก วันนั้น ส่วนอันว่าพระกฐินะเปนทาน
แก่เจ้าภิกขุสังฆะทั้งหลายอันอุดมดีนัก ด้วยอันสงส์ทานผ้ากฐิน กุฎุมพิกะผู้นั้น คี
ได้เสวยยังโลกียสมบัติมากนัก ดังจักกล่าวเมื่อนั้นแล

อันว่ากุฎุมพิกะผู้นั้น คันว่าถ้ายกำเนตคิได้ไพเสวยยังโลกียสัมปตติ คีได้เป
นพระญาอินทา ผู้เปใหญ่แก่เทวดาทั้งหลาย คีด้วยเตชะบุญอันตนหากได้กระทำ
แล้วนั้นแล

อันว่าวิมานคำแห่งพระญาอินทาทนนั้น คีเกิดมีตั้งจักกล่าวเมื่อนั้นแล

สฺหสฺสชฺนุพฺเพโว เวชฺยนโถ กิณามโก ทสฺสสฺสเยว โย ราชาณานาวิตถารโถ
ฯ แลวิมานอันนั้น ลวงสูงนั้นว่าได้พันโยชนะ มีชื่อว่าเวชยันตปราสาท ลวงกว้างนั้น
ว่าได้หมื่นโยชนะ นั้นคมีแล เวชยันตปราสาทนั้น มีปราการแก้วเวด ๗ ชั้น มี
นางฟ้าทั้งหลายได้ ๕ ล้าน หากเปนปรีวาร แลนางฟ้าทั้งหลายผู้นั้น มีพื้นดินพื้น

มืออันแดงงาม มีเนื้อตมค้ำงามนัก ย่อมเปนปรีวารพระญาอินทาทนนั้น คมีทุกเมื่อ
แล

อันว่าพระญาอินทตมนั้นคได้เสวยสัมปตติพิพพะอันเป็นพระญาแก่เทวดา
ทั้งหลายเสี้ยงกาละอันนานนัก มีเทวดาหากเปนปรีวารคมีด้วยผละอานิสงส์แห่ง
ฝักฐินะเปนทานนั้นแล พระญาอินทตมนั้น คิจุติคลาจากเมืองฟ้านั้นแล คได้มา
ในเมืองคนนี คได้เปนพระญาจักกวัตติ อันเปนใหญ่ในทีปทั้ง ๔ นั้น มีประหมาก
ว่าได้ ๘ สิบห้าชาติดีหลีแล มีเตชะอานุภาวะคมีมากนัก คมีด้วยอานิสงส์แห่งอันหื้อ
ฝักฐินะเปนทานนั้นแล

อสีติ สหสสาฎุขราณี อันว่าช่างทั้งหลายอันได้ ๘ หมื่น ๔ พันตัว อันได้
๖ สิบเขานัน อันมีเชิกชนะนักอันแล้วด้วยคำ อันเกิดมาแต่องคะ ตัวแม่มีฝักปกหัวค
แล้วด้วยคำ อันนายทั้งหลายมีมือถือขอแลหอก หากขึ้นขึ้พร้อมทุกตัว เทียรยอมไพ
ด้วยตามเปนปรีวารแห่งพระญาจักกวัตติตมนั้นทุกเมื่อ คมีด้วยอานิสงส์แห่งอันหื้อ
ฝักฐินะเปนทานนั้นแล

จตุราสีตือสสสสส อันว่าม้าทั้งหลายได้ ๘ หมื่นสี่พันตัว อันประดับด้วย
เครื่องประดับทั้งมวล อันเปนม้าอาชาไนย มาในเมืองสินธุระ มีกำลังอันนำเจ้าไพ
พลันนัก อันนายม้าทั้งหลายมีหัวสู่ว่อม มีมือถือธนู หากขึ้นขึ้พร้อมทุกตัว คเทียร
ยอมไพด้วยไพตามหากแวดล้อมเปนปรีวารแห่งพระญาจักกวัตติตมนั้น คมีด้วย
อานิสงส์อันหื้อฝักฐินะเปนทานนั้นแล

จตุราสีตือรทสสสา อันว่ารถทั้งหลาย อันได้ ๘ หมื่น ๔ พันเหลี่ยม อัน
ประดับด้วยเครื่องรถทั้งมวล อันประดับไพด้วยหนังเสื่อไคร้ง และเสื่อเหลียง อัน
หากนับประดับตินิก มีช่อทุงกางพายบนหัวรถคู่ทุกเหลี่ยม เทียรยอมไพด้วยไพตาม
เปนปรีวารแห่งพระญาจักกวัตติตมนั้น คมีทุกเมื่อแล

จตุราสีตือนาโรยสสสา อันว่าหมุ่นางทั้งหลายอันได้ ๘ หมื่น ๔ พันนาง
อันประดับด้วยเครื่องทั้งมวล มีหน้าอันงามแยมแล้วจึงจางามีเนื้อตมอันงามนัก

แลมีแอ้วอันกลมงาม มีตีนมืออันงามนัก หากมาแวดล้อมเปนปรีวารแห่งพระญา
จกักวัดติราชตนันัน คีมี่ทุกเมื่อแล

จตุราสีติภริสหัสสา อันว่าหมู่กลองทุ่งทั้งหลาย อันได้ ๘ หมื่น ๔ พัน ส้าง
อันประดับแล้วด้วยแก้วอันประจิตต์ฝูงช่างตีหากมาตีเมื่อเข้าเมื่อค้ำเมื่อ
ตระหวั้นเปนสงเสพพระญาจกักวัดติตนันัน คีมี่ทุกเมื่อแล

จตุราสีติภูคาราสหสส อันว่าปราสาททั้งหลาย อันได้ ๘ หมื่น สี่พันหลัง
อันประจิตต์ริจนาอันแล้วด้วยแก้ว ๗ จำพวก คีมี่แก่พระญาจกักวัดติราชตนันันคีมี่
หั้นแล

จตุราสีติภมพลสหัสส อันว่าผ้ากัมพละทั้งหลายอันได้ ๘ หมื่น ๔ พันผืน
นันัน คีมี่อันว่าแท่นแก้วกะติ มีหมอนทั้งพายบนพายลุ่ม แวดด้วยผ้าก้งแดงงามเสมือ
ตั้งหากไม้นิโครธสุก คีมี่แก่พระญาจกักวัดติตนันันแล

จตุราสีติภฏฐสหัสสา อันว่าบ้านเมืองฝูงสมริทธีด้วยเข้าของมากนัก คีได้ ๘
หมื่น ๔ พัน ย่อมเปนปรีวารแห่งพระญาจกักวัดติตนันันแล

อันว่าผ้ากัปปาสิกะ กะติ แลผ้าโกเสยยะ กะติ แลผ้าโขมะ แลผ้าโกทุมพร
กะติ คีหากเกิดมีในต้นกัลพฤกษ์ นันันคีมี่แก่พระญาจกักวัดติตนันันแล

อันว่าเข้าเปลือก เข้าสาร เงิน ค้ำ หากเกิดในต้นกัลพฤกษ์ต้นันันัน คีมี่ด้วย
อานิสงส์แห่งอันหื้อผ้ากฐินะเปนทานันันแล

อันว่าเครื่องประดับ มีต้นว่าคระจุมหัวค้ำ และเครื่องปริโภคะนันัน หากเกิด
มีในกัปปฤกษ์ต้นันันันคีมี่แก่พระญาจกักวัดติตนันันแล

อันว่าเสนาทั้งหลาย อันได้ ๘ หมื่น ๔ พันคน หากแวดล้อมเปนปรีวารแก่
พระญาจกักวัดติตนันันแล

อันว่าพระญาจกักวัดติตนันันัน คีได้เสวยผละอานิสงส์ทั้งหลายฝูงนี้ คีมี่มาก
นัก บ่อัจจกัณบได้แล

อันว่าพระญาณจักกวัตติราชตนนั้น ค้นว่าคลาจากอันเปนพระญาณจักกวัตตินั้น คืบห่อนได้ไฟเกิดในอบายที่ร้ายสักชาตินั้นแล เท่าได้เปนพระญาในปัจจุบันเทศเมื่อนั้นบ่อาจจับบ่ได้แล พระญาณจักกวัตติตนนั้น ก็ได้เสวยสมบัติในเมืองฟ้าแลเมืองคนนานประหมาดว่าได้แสนกับปี ก็มีด้วยอานิสงส์อันหื้อผ้ากฐินะเปนทานนั้นแล

พระญาณจักกวัตติตนนั้นเมื่อเกิดในภาวะชาติที่สุดที่ซ้อยนั้น ก็ได้เกิดในตระกูลอันมีเงินมีเงินดี มีเข้าของมากนัก มีใจใสสว่างในศาสนาพระพุทธเจ้ามากนัก คีละเสียดยังเข้าของสัมปตติทั้งมวลนั้นแล้ว คีมาบวชในศาสนาพระพุทธเจ้าเรา นี้ ท่านกะทำพบายภาวนา คีได้ถึงอภิญาณทั้ง ๖ คือว่าอาสวัชยะเสียดกิเลสตัณหาทั้งมวลเสียดแล้วอันกะทำริทธิ โฟหนใดคีได้มีริทธิมากนักแล

ทิพพโสภา แม่นสัตต์ตัวน้อย ๑ อันอยู่พายนอกจักรวาล คีอาจได้ยินเสียงแห่งสัตต์ทั้งหลายผู้งั้นนั้นแล

ปริจิตตชนาน คีอาจจกรูใจท่านผู้อื่นอันกระเนิง ดังคีรู้ได้ดีหสิแล

บุพเพนิวาสานุสสติ ประหมารู้อันธสนฐานอันเกิดแห่งตนในที่ดีที่ร้าย ที่เปนสุขแลที่เปนทุกข์ คีรู้เสียดแล

ทิพพจกขุ สัตต์อันอยู่ในจักรวาล อาจหันด้วยตาทิพ คีได้อภิญาณรู้อันทั้ง ๖ เียงนี้ กะทำตามคำสอนในศาสนาพระพุทธเจ้า มีอานุภาวะมากนัก จักได้กะทำที่สุดแห่งทุกข์ คือว่า เถึงอรหันตาในศาสนาพระพุทธเจ้าเรา นี้ มีด้วยอานิสงส์อันหื้อผ้ากฐินะเปนทานนั้นแล

ยาวอกนิภูฐาจปรักปปา ผู้ใดผู้หนึ่งแล มาหื้อดอยเงินอัน ๑ สูงขึ้นไฟต่อเท่า เถึงอกนิภูฐาพรหม ดังอันแล มาหื้อเปนทานดังอัน อานิสงส์คีมีมากนักแล ผิจักเทกเทียบอานิสงส์แห่งผ้ากฐินะนั้น คืบเท่าส่วนเสียดหนึ่งแห่งอันหื้อผ้ากฐินะเปนทานได้แล

ยาวตาสพพปริกขารา ปริกปปา ผู้ใดผู้หนึ่ง พ้อยมาหื้อเครื่องปริกขารทั้ง มวลไฟเพนทานแก่ชาวเจ้าภิกขุสังฆะตั้งอัน อานิสงส์คี่มีมากนั๊กแล คีบเท่าส่วน เสี้ยวหนึ่งแห่งฝักฐินะเพนทานนั้นแล

จตุราสีตีสทสสปริกปปา บุคคละผู้ ๑ แลมาสร้างวิหารอันได้ ๘ หมื่น ๔ พัน หลังเพนทาน อานิสงส์คี่มีมากนั๊กแล คีบเท่าส่วนเสี้ยวหนึ่งแห่งฝักฐินะผีนนั้นแล แลมาผ้าหื้อเพน ๑๖ ส่วนแล้วพ้อยมาผ้าส่วน ๑ นั้น หื้อเพน ๑๖ ส่วนเล่า ไทตราบ ต่อเท่าถ้วน ๑๖ นั้นจึงเท่าส่วนอันถ้วน ๑๖ นั้นแล

สุวณณอุปต ตวา ปริกปปา ผู้ใดผู้หนึ่ง แลมาสร้างสถูปรูปเจติยะคำ อันหนึ่ง ลวงสูงตราบต่อเท่าถึงอกนิฐฐาพรหมนั้นตั้งอันกะติ อานิสงส์คี่มีมากนั๊กแล คีบเท่า ส่วนเสี้ยว ๑ แห่งอันหื้อฝักฐินะเพนทานนั้นแล

หมฺฐือสสสทสสสา ปริกปปา ผู้ใดผู้ ๑ แลมาหื้อทานข้างคี่ได้แลแสนตัว ม้าคี่ได้แลแสนตัว รถคี่ได้แลแสนหล่ม อันเทียมไฟด้วยม้าอัสสตอร อันประดับไฟ ด้วยเครื่องประหมิมาภรณ์ทั้งมวล และหื้อทานตั้งอัน อานิสงส์คี่มีมากนั๊กแล คีบเท่า ส่วนเสี้ยวแห่งอันหื้อฝักฐินะเพนทานนั้นแล

จกฺกวาพมฺพาทาย ปริกปปา อันว่าสัมบัติทั้งหลาย อาไซรเซิงแผ่นดินทั้ง มวลนั้น อันมีในจักรวาลทั้งมวล มีน้ำสมุทรเปนแดน อันเต็มไฟด้วยสัตตวิธรัตนะ ย่อมเปนของพระญาจักกวัตติตนนั้น คีบอาจจกนบได้นั้น คียังบเท่าอานิสงส์แห่ง ฝักฐินะเพนทานผีนเดียวนั้นได้แล

เอวฺ สพพทานสส ตูกราส์ปุริสสะ บุคคละยิงชายทั้งหลาย ล้าอันทานทั้ง มวลนั้น อันว่าหื้อฝักฐินะเพนทานนี้ เปนอันอุดมยี่งนั๊ก กว่าทานทุกอันดีหลีแล บุคคละผู้มีประหมามากแล กตหมายรู้ว่ามีอานิสงส์มากนั๊กตั้งอันบุคคละผู้นั้นคี่ เคยหื้อทานแก่ชาวเจ้า ภิกขุ สังฆะทั้งหลาย มีพระพุทเจ้าเปนประธานด้วยอัน ชอบ ประกอบด้วยสัทธามากนั๊กแล

ยสฺมา ปญฺจา นิสฺสํหิตา ประการ ๑ กฐินทานนี้ อันประกอบด้วยอานิสงส์ ๕ อัน อันเว้นจากโทษอันเทียรยอมหือเสียวาบตีโทษทั้งมวลแก่ชาวเจ้าภิกขุสังฆะ นั้นแล เหตุตั้งอัน กฐินทานนี้ พระพุทธเจ้าเทศนาว่าอุดมยิ่งนักกว่าทานทั้งมวลแล

ยสฺมา อปตฺติเสนฺติ ประการ ๑ อันว่ากฐินทานนี้ หือเสียวาบตีแก่ภิกขุสังฆะ ผุ่ถึงตามคําสอนนั้น เหตุตั้งอัน ผ้ากฐินทานนี้ มีอานิสงส์มากนักเพื่ออันแล

เย ตตฺถ อนุโมทนต์ วิเวยววจฺจา จ สิพฺพนํ ทณฺทก สุตฺตกนฺติ จ เตปิ ปุณฺณสุสฺตาคโน ลภิตฺวา มานุสฺสสุขํ ทิพฺพสุขํ ยถากมฺมํ สนฺตํ นิพฺพานสุขํ จ ปามุณิสฺส สนฺติเต นรธา อันว่าคนทั้งหลายผุ่ใด คือว่าปุคคละยิงชาย แลได้อนุโมทนาเชิงทานผ้ากฐินะนั้นกะตี ได้ใช้สอยนั้นกะตี ได้หยิบกะตี ได้คลัดกะตี สิ่งใดแลมีแห่งผ้ากฐินะทั้งมวลนั้น ย่อมเปนส่วนแห่งบุญอันจักเสวยสัมปัตติเมือหน้า ปุคคละยิงชายผุ่ นั้น คีจักได้เสวยสุขอันมีในเมืองฟ้าเมืองคน แลนิพพานอันเปนที่ร้างดับดับหายไพนั้นแล

วสา ปถฺวิโต โปโส กฐินทานํ มุตฺตมํ อฎฺฐาย อนุโภถิ อิทํ สุขนฺติฯ เหตุใดแลว่ามีอนิสงส์มากนักตั้งอัน โปโส อันว่ายิงชายผุ่มีประญา รู้ร่า..... เฟิงฟ้าเพง ทานะ สีละ ภาวนา หือพลันรอดเถิง อมัตตะมหานิพพานตีหลีแล

เทศนาปริโยसानะ สาทฺถิ ก...ธมฺมเทศนา โสตาปตฺติ ผลาทีนิปา มณิสฺสุทฺท ขนาตีฯ ดูราสัปปุริสะทั้งหลาย จดูราสีตี อันว่า ปริสัท ๔ จำพวก คือ ภิกขุ แล ภิกขุณี อุปาสะกะ อุปาสิกา ทั้งหลาย คีได้เถิงมัคคผละธัมมตามบุญสมพารแห่งตนอันได้กะทำมาแต่ก่อนคีมี่แล

อันว่าธัมมเทศนาอันนี้ เบนกับด้วยประโยชน์ชนะมากนักแล เหตุตั้งอันธัมมพระพุทธเทศนาอานิสงส์แห่งอันหือผ้ากฐินะเปนทานนั้น

กฐินทานา นิสฺสา นิฏฺฐิตฺตา กล่าววิถณนายังกฐินทานคีแล้วด้วยประการตั้งกล่าวมานี้ขู่ประการแล

นิยายกฐินทาน

ธัมมรังษสภิกขุสร้างค้ำชูศาสนูปถัมภก สกราช ๑๐๒๙ ตั๋ว ปีเมืองเม็ด
แล้วยามแตรเที่ยง วัน ๓ ไทยเปิกสี จุ่งแล้วบฏิวรแก่ข้าผู้เขียนแต่

นิยายผ้ากฐินทาน ธัมมรังษส ลิขิตค้ำชูศาสนาพระพุทธเจ้าต่อเท่า ๕๐๐๐
พระวัสสา เจ้าธัมมรังษสะ ส้างเมื่ออยู่อารามวังไร วันนั้น

ขอจุงเปนลุปนินสยแก้มัคคผละอรหตตะ จุงเปนอรหันตา ร่วมสำนักพระ
อริยเมตเตยยะเจ้าอันจักมาพายหน้าเพียงแท้ตีหลีเทอญ

MS. 1029 - P. 1667

1667

... 1 ...
 ... 2 ...
 ... 3 ...

... 4 ...
 ... 5 ...

... 6 ...
 ... 7 ...

... 8 ...
 ... 9 ...

... 10 ...

1. ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...
 11. ...
 12. ...

13
15
17
19
21
23

Handwritten text in a South Indian script, likely Grantha or Tamil, inscribed on a series of seven horizontal wooden planks. The text is arranged in vertical columns, reading from right to left. Each plank is numbered in the bottom right corner. The script is densely packed and appears to be a form of classical or religious literature. The wood shows signs of age and wear, with some darkening and small holes visible.

14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

Handwritten text in a script, likely Tamil, on palm leaves. The text is arranged in horizontal lines across the length of the leaves. The script is dense and fills most of the surface area of each leaf. There are some gaps and irregularities in the text, possibly due to damage or the way the leaves were prepared. The numbers 14 through 24 are printed at the bottom of each leaf, indicating a sequence or page numbering.

ประเพณีทานกฐิน

(แรม ๑ ค่ำเดือนสิบเอ็ด ถึง ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือนสิบสอง ภาคกลาง

หรือ แรม ๑ ค่ำเดือนเกียง ถึง ยี่เพ็งของทางล้านนา)

ศักดิ์นรินทร์ ชาวจิว*

ในช่วงหนึ่งเดือนหลังออกพรรษาแล้วนั้น เป็นช่วงที่พระพุทธรเจ้าทรงอนุญาตให้พระสงฆ์รับผ้ากฐินได้ โดยจะเริ่มตั้งแต่ แรม ๑ ค่ำเดือนสิบเอ็ด ถึง ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือนสิบสอง ภาคกลาง หรือ แรม ๑ ค่ำเดือนเกียง ถึง ยี่เพ็งของทางล้านนา

กฐิน แปลว่า ไม้สะดึง ด้วยการตัดเย็บผ้าเป็นจีวรนั้น จะต้องใช้ไม้สะดึงในการซึ่งผ้าให้ตึงเพื่อสะดวกในการตัดเย็บ การที่ได้ผ้าที่ตัดเย็บจากไม้สะดึงนี้ ทำให้เรียกว่าผ้ากฐิน โดยความหมายแล้ว จะหมายถึง ผ้าพิเศษที่พระพุทธรเจ้าทรงอนุญาตแก่ภิกษุในระยะกฐินกาล

ความเป็นมาของประเพณีทานกฐินนั้น สืบเนื่องมาแต่สมัยพุทธกาล สมัยหนึ่งขณะที่พระพุทธรเจ้าประทับอยู่ที่เขตวันมหาวิหาร ครั้นนั้นภิกษุชาวเมือง ปาโลฐยยะ (ตะวันตกแคว้นโกศล) ประรณานจะเดินทางไปเข้าเฝ้าพระพุทธรเจ้า ครั้นพอถึงเมืองสาเกต ก็ถึงช่วงเข้าพรรษาพอดี เลยจำพรรษาอยู่ที่เมืองสาเกตตลอด ๓ เดือน ครั้นพอออกพรรษาก็รีบรุดตั้นตั้นเดินทางไปยังเขตวันมหาวิหารด้วยความยากลำบาก ครั้นนั้นนางวิสาขา อุบาสิกา ได้เห็นความยากลำบากของภิกษุสงฆ์เหล่านั้นจึงกราบทูลพุทธานุญาตจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ก็ทรงอนุญาตให้นางวิสาขา ถวายผ้ากฐินได้ และอนุญาตให้ภิกษุเหล่านั้นกรานกฐินได้ ซึ่งได้อานิสงส์สำหรับพระภิกษุสงฆ์ทางพระวินัย ๕ ประการ คือ

๑. *อนามนตจาโร* เข้าบ้านโดยมิต้องบอกลาภิกษุด้วยกัน
๒. *อสมาทานจาโร* เอาไตรจีวรไปโดยไม่ครบสำรับได้
๓. *คณโภชน* ฉันทอาหารเป็นคณโภชนได้

* นักวิชาการศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

๔. ยาวตลอดจิวรี เก็บจิวรีไว้ได้ตามใจปรารถนา

๕. โย จ ตตถ จิวรูปปาโท โส เนลฺ ภวิสสตี ลากที่เกิดขึ้นเป็นของเธอผู้จำพรรษา
ในวัดนั้น

นับว่านางวิสาขาเป็นผู้ที่ริเริ่มถวายผ้ากฐินตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ส่วนประเทศไทย
นั้น ได้ปรากฏหลักฐานสืบมาแต่สมัยสุโขทัย ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ว่า “คนใน
เมืองสุโขทัยนี้ มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาว
แม่ ชาวเจ้า ทั้งช่วยปั่วช่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุนทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชายทั้งผู้หญิง ผู้่งช่วยมี
ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากราน**กฐิน** เดือนหนึ่ง
จึงแล้ว เมื่อกรานกฐิน มีพนมเบ็ญ พนมหมาก มีพนมดอกไม้ มีหมอนนั่งหมอนนอนบริวาร
กฐิน โอยทาน แลปีแล้ญิบล้าน ไปสวดอุต์ตติกฐินถึงอรัญญิกหุ่น เมื่อจะเข้ามาเวียง เรียน
กันแต่อรัญญิกหุ่นท้าวหัวลานคำบางคำ กลอยด้วยเพียงพาทย์เสียงพิณ เสียงเลื่อน เสียงขับ
ใครจักมักเล่น เล่น ใครจักมักหัว หัว ใครจักมักเลื่อน เลื่อน เมืองสุโขทัยนี้มีสี่ปากประตู
หลวง เทียรล้อมคนเสียดกันเข้าดูท่านเผาเทียน ท่านเล่นไฟ เมืองสุโขทัยนี้มีดั่งจักแตก ”
ส่วนในล้านนานั้น นิยมกันมาในช่วงรัตนโกสินทร์นี้เอง

ข้อกำหนดเกี่ยวกับกฐิน มีอยู่หลายประการ ดังต่อไปนี้

๑. จำนวนพระสงฆ์ในวัดที่จะทอดกฐินได้นั้น จะต้องมิมีพระสงฆ์ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป
๒. พระสงฆ์ที่จะมีสิทธิ์ได้รับผ้ากฐินนั้น จะต้องจำพรรษาในวัดนั้น ครบ ๓ เดือน
๓. การกำหนดเวลา จะต้องอยู่ในช่วงหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา
๔. ห้ามพระในวัดไปเที่ยวขอกฐินทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ไม่ว่าจะขอทางวาจา
หรือหนังสือ

เพื่อเชิญชวนให้มาทอดกฐินในวัดของตน เป็นการผิตพระวินัย ทำให้กฐินนั้นเป็นโมฆะ
กฐิน มีอยู่ ๒ ประเภท ด้วยกัน คือ

กฐินหลวง คือกฐินพระราชทาน ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทอดด้วยพระองค์เอง หรือโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี ข้าราชการ เป็นตัวแทนไปทอดยังวัดที่เป็นพระอารามหลวง ต่างๆ

แบ่งเป็นประเภทย่อยๆ ได้ ๓ ประเภทคือ

๑. **กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี** มีการออกหมายกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินไว้อย่างเรียบร้อย ปัจจุบันมีอยู่ ๑๖ วัด
๒. **กฐินต้น** คือกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายกฐินที่มีไข่วัดหลวง และมีได้เสด็จไปอย่างเป็นทางการหรืออย่างเป็นทางการพระราชพิธี แต่เป็นการบำเพ็ญพระราชกุศลส่วนพระองค์
๓. **กฐินพระราชทาน** เป็นกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานผ้าของหลวงแก่ผู้กราบบังคมทูลขอพระราชทานเพื่อไปถวายยังวัดหลวง

กฐินราษฎร์ คือกฐินที่ผู้มีจิตศรัทธาผู้ใดผู้หนึ่ง ประสงค์ที่จะทอดยังวัดใดวัดราษฎร์วัดใดวัดหนึ่ง หรือกลุ่มคณะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งร่วมกันทอดถวายก็ได้ หากเป็นกลุ่มคณะอาจจะเรียกว่า กฐินสามัคคีก็ได้

กลางพรรษาก่อนจะถึงช่วงกฐินนั้น เจ้าศรัทธาผู้ที่ประสงค์จะทอดกฐินนั้น จะต้องไปจอง หรือแสดงความจำนงต่อวัดนั้นๆ ว่าจะขอทอดกฐินแล้วปิดประกาศหนังสือไว้วัดนั้นๆ เพื่อให้รู้ทั่วกัน และเมื่อมีการจองแล้ว ด้วยวัดหนึ่ง ๆ จะทอดกฐินได้ปีละครั้งเท่านั้น ส่วนที่เป็นพระอารามหลวงไม่ต้องจองกฐิน ด้วยความเป็นพระอารามหลวงนั้นเสมือนได้จองกฐินไว้แล้ว แต่ถ้าเป็นวัดราษฎร์นั้นจะต้องจองทุกครั้งไป แม้ว่าพระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จไปทอดกฐินวันราษฎร์ก็จะต้องจองเช่นเดียวกัน

เครื่องประกอบพิธีกรรมในการทานกฐินนั้น ประกอบไปด้วย

๑. ผ้ากฐิน คือผ้าไตร ๑ ชุด
๒. ผ้าสำหรับคู่สวด ๒ ไตร และผ้าไตรหรือจีวร ที่ถวายพระอันดับทุกรูป
๓. เครื่องบริวารกฐิน ได้แก่เครื่องไทยทานถวายพระสงฆ์ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ภายในวัด เป็นต้น

๔. เงินปัจจัย ของเจ้าภาพและผู้มาร่วมทำบุญถวายวัดและพระสงฆ์ที่มาร่วมพิธี

๕. เครื่องประกอบพิธีทอดกฐิน ตุกรูปจระเข้ และตุกรูปตะขาบ ขนาดประมาณ ๑x๕๐ เซนติเมตร ผูกติดคันไม้รวก นำหน้าขบวนแห่

สำหรับผ้ากฐินนั้น จะเป็นผ้าใหม่ก็ได้ เป็นผ้าเทียมใหม่ก็ได้ ผ้าเก่าก็ได้ ผ้าบังสุกุลก็ได้ เป็นผ้าที่หาเจ้าของมิได้ก็ได้ แต่ต้องมีพอที่จะทำเป็นไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งได้ ไม่ว่าจะ เป็นสบง จีวร หรือสังฆาฏิ ก็ได้ จะใช้ผ้าผืนเดียว ที่เป็นผ้าขาวที่ยังไม่ได้ตัด หรือตัดเป็นชิ้นๆ หรือเย็บเสร็จแล้วก็ได้ จะย้อมหรือยังไม่ได้ย้อมก็ได้ เรียกว่าผ้ากฐิน ส่วนนอกเหนือจากนั้น ถือว่าเป็นบริวารกฐิน

เมื่อมีเครื่องประกอบพิธีครบถ้วน พอใกล้จะถึงวันงาน ก็จะเตรียมงาน ในวันนี้ สำหรับทางภาคอีสานของไทยนั้น ก็จะมีการ**แปลงทางกฐิน** คือการตกแต่งถนนหนทางที่ ขบวนกฐินจะผ่าน ทางส่วนไหนที่ชำรุดก็จะช่วยกันซ่อมแซมให้ขบวนกฐินผ่านไปด้วยความ สะดวก พร้อมกันนั้นก็จะมีการตกแต่งสองข้างทาง ด้วยต้นกล้วยต้นอ้อยและไม้ดอกไม้ ประดับต่าง ๆ สองข้างทางจนถึงวัด บางแห่งก็จะนำผ้ามาปูเป็นทางให้ขบวนกฐินเดินผ่าน ไป นอกจากนี้ยังตั้งองค์กฐิน มีการเฉลิมฉลองสมโภชกัน มีดนตรี มหรสพ ต่างๆ ด้วยความ ยินดี สาธุการ

ในวันงานจะมีการแห่องค์กฐิน ทั้งทางบกและทางน้ำ ขบวนจะยิ่งใหญ่หรืองดงาม ก็ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพด้วย หากเป็นกฐินพระราชทาน ก็จะมีพิธียิ่งใหญ่ ดังเช่น กระบวนพยุ ภัยตราชลมารค หรือ พยุภัยตราสถลมารค เป็นต้น

เมื่อแห่องค์กฐินไปยังวัดที่ได้ทำการจองไว้แล้วนั้น แล้วไปประชุมกัน ณ ที่ใดที่ หนึ่ง เช่น วิหาร อุโบสถ ศาลาการเปรียญ เมื่อพร้อมแล้วก็เริ่มขั้นตอนทางศาสนา

ยังมีกฐินราษฎร์อีกประเภทหนึ่ง คือ จุลกฐิน แต่จะต้องใช้คนในจำนวนมาก ด้วย จะต้องเตรียมผ้าตั้งแต่เป็นยวงฝ้าย มีการอีดฝ้ายเอาเมล็ดออก ยิงฝ้าย ม้วนฝ้าย บั่นฝ้าย เป็นเส้นใย ทอออกมาเป็นผืน ตัดเย็บย้อม ให้เสร็จภายในวันเดียว แล้วเอาถวายอย่างผ้า กฐินทั่วไป

การทำผ้ากฐินให้เสร็จภายในวันเดียวนี้บางแห่งอาจเรียกว่า “ทานผ้าทันใจ” ด้วยเชื่อว่าจะมีอานิสงส์แรง

อานิสงส์นอกจากเกี่ยวข้องกับภิกษุสงฆ์โดยตรงดังที่กล่าวไปแล้ว สำหรับตัวผู้ทอดเองนั้นก็ได้รับอานิสงส์หลายประการ เช่น

๑. เชื่อว่าได้ถวายทานภายในกาลเวลากำหนด ที่เรียกว่า กาลทาน การให้ทานตามกาล หรือตามระยะเวลา นั้น ในพุทธสาส์นกล่าวว่า ผู้ให้ทานตามกาล ความต้องการที่เกิดขึ้นตามกาลของผู้นั้นย่อมสำเร็จได้
๒. เชื่อได้ว่าสงเคราะห์พระสงฆ์ ผู้จำพรรษาให้ได้ผลัดเปลี่ยนผ้าถุงหม่มใหม่ แม้นผ้ากฐินนั้นจะตกแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งก็ได้ชื่อว่าถวายแก่พระสงฆ์ส่วนรวม
๓. เชื่อว่าได้บำรุงพระพุทธศาสนา ส่งเสริมผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบให้เป็นหลัก เป็นตัวอย่างแห่งคุณงามความดีของประชาชนสืบไป
๔. จิตใจของผู้ทอดกฐินทั้ง ๓ กาล คือ ก่อนทอด กำลังทอด และทอดแล้ว ที่เลื่อมใสศรัทธา และปรารถนาดีนั้น จัดเป็นกุศลจิต คนที่มีจิตเป็นกุศลย่อมได้รับความสุขความเจริญ
๕. การทอดกฐินทำให้เกิดสามัคคีธรรม คือการร่วมมือกันทำคุณงามความดี

นอกจากอานิสงส์ดังกล่าวแล้ว ในล้านนายังมีพระธรรมเทศนาในเรื่องของอานิสงส์กฐิน ที่กล่าวถึงว่า การถวายผ้ากฐินได้ผลานิสงส์อย่างไรบ้าง ดัง อานิสงส์กฐิน ฉบับวัดปราสาท ต.ศรีภูมิ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ว่า

เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในพระเชตวันมหาวิหาร ครั้งหนึ่งในวันก่อนเข้าพรรษา พระมหาโกณฑัญญะพร้อมทั้งเหล่าภิกษุเข้ามาขออนุญาตพระองค์เพื่อจาริกไปสู่เมืองสาเกตนคร ครั้นไปถึงเมืองสาเกตนคร ข้าราชการมาถึงของพระมหาโกณฑัญญะและเหล่าภิกษุนั้นทราบไปถึงพระยาสาเกต พระยาสาเกตจึงนิมนต์ให้พำนักอยู่ในพระอารามหลวงแห่งเมืองสาเกตนคร ต่อมาเมื่อครบ ๓ เดือนถึงวันออกพรรษา พระมหาโกณฑัญญะจึงกล่าวว่อาลาพระยาสาเกตเพื่อจาริกบุญ พระยาสาเกตทรงขอให้พระมหาโกณฑัญญะพำนักอยู่ก่อน เมื่อพระยาสาเกตกลับคืนสู่ปราสาท ก็ทรงดำริว่าชีวิตของพระองค์ไม่รู้ว่ามีวัน

พรุ่งนี้จะเป็นอย่างไร และถ้าพระองค์ถึงแก่กาลกรียาทั้งคราบสังขารไว้แล้ว พระองค์ไม่สามารถนำทรัพย์สมบัติไปได้แม้แต่อย่างเดียว ควรที่จะทานกฐินแก่พระมหาโกณฑัญญะ พระองค์ทรงให้ราชบุรุษจัดเตรียมผ้ากฐินไว้ เมื่อพร้อมแล้วจึงเสด็จไปสู่พระอารามหลวง พร้อมด้วยเครื่องกฐินอันประกอบด้วยข้าวน้ำโภชนาหารต่าง ๆ หลังจากทอดกฐินเรียบร้อยแล้วพระมหาโกณฑัญญะ และหมู่ภิกษุสงฆ์กล่าวกรรมวาจากรานผ้ากฐิน แล้วกล่าวอนุโมทนาแด่พระยาสาเกต และเหล่าเสนาอำมาตย์ พระยาสาเกต และเสนาอำมาตย์ทั้งหลายเหล่านั้นเกิดความปีติยินดีมากนัก ก็ปรากฏไปทั่วทั้งชมพูทวีปว่าพระยาสาเกตได้ถวายกฐินทานสำเร็จภายในวันเดียว

เหล่าภิกษุทั้งหลายที่เฝ้าเสด็จพระพุทธเจ้าในพระเชตวันมหาวิหารพากันกล่าวถึงกฐินทานของพระยาสาเกตว่าพระองค์ได้กระทำสำเร็จภายในวันเดียว ในขณะที่พระพุทธเจ้าเสด็จลีลาออกมาสู่ธรรมสภาคสาลา ภิกษุเหล่านั้นทูลถามเรื่องการถวายกฐินของพระยาสาเกต พระพุทธเจ้าตรัสว่า กฐินทานของพระยาสาเกตมิได้มีเฉพาะในกาลบัดนี้ ในอดีตก็มีเช่นเดียวกัน เพราะในกาลเมื่อก่อนครั้งที่พระองค์ยังเป็นพระโพธิสัตว์ก็ได้ทานกฐินแก่พระพุทธสรณังกรมาก่อนเช่นกัน สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงกล่าวถึงอดีตวัตถุป็นธรรมเทศนาชาดกนี้ว่า ในกาลเมื่อก่อนยังมีพระยาอมลแห่งเมืองกมลรัฐ พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นลูกคหบดีแห่งเมืองกมลรัฐ พระโพธิสัตว์ได้ฟังเทศนาแห่งพระสรณังกรแล้วเกิดความเลื่อมใสศรัทธาจึงให้บ่าวไพร่ของตนจัดเตรียมผ้ากฐินและเครื่องไทยธรรมต่าง ๆ แล้วพากันเข้าไปสู่สำนักแห่งพระสรณังกรน้อมถวายกฐินทานแด่พระภิกษุอันมีพระสรณังกรเป็นประธาน ในขณะที่ถวายกฐินทานนั้น พระโพธิสัตว์ก็ปรารภนาให้พระองค์ได้บรรลุถึง สัพพัญญุตญาณ

ถึงเวลาเย็นพระโพธิสัตว์เข้าไปเฝ้าพระสรณังกร ทรงแสดงถึงอานิสงส์ของการถวายกฐินทานพระสรณังกรได้กล่าวถึงผลอานิสงส์ของกฐินทานว่า บุคคลผู้ใดได้ให้กฐินทาน เมื่อเกิดมาภายหลังย่อมสมบรูณ์ด้วยทรัพย์สมบัติ ประกอบไปด้วยข้าวของยศ บริวาร ผู้ที่ไปซื้อผ้ากฐินไม่ว่าจะไปเกิดในสวรรค์หรือโลกมนุษย์ก็จะเป็นที่เคารพ

บูชาแก่คนทั้งหลาย ผู้ที่ได้ทำสายวัดผ้า เกิดมามีจิตใจงาม รูปร่างปราศจากทุกข์ และโทษทั้งหลาย ผู้ที่ได้ตัดผ้ากฐินเมื่อเกิดมาเป็นผู้มีปัญญา ฐียังอัศจรรย์ เข้าถึงนิพพาน ผู้ทำไม้กลัดแม้จะต้องท่องเที่ยวไปในวัฏสงสารก็ย่อมอยู่ในที่อันดี มีรูปร่างหน้าตางดงาม ผู้ที่ได้กลัดผ้ากฐินนั้นจะได้เป็นท้าวพระยา และเมื่อจุติตายไปก็จะได้อยู่ในสวรรค์ชั้นดุสิต ผู้ที่เย็บผ้ากฐินเกิดมาก็จะได้เป็นพระมหาจักรพรรดิในชมพูทวีป เมื่อจุติตายไปก็จะประกอบด้วยทิพสมบัติอันมาก ผู้ที่ย้อม หาดิน เมื่อเกิดมาย่อมปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีรูปร่าง เป็นที่รักใคร่แก่คนทั้งหลาย ความตอนท้ายของชาดก พระพุทธเจ้ากล่าวประชุมชาดกในชาตินี้ว่า ชายผู้มีผ้ากฐินได้แก่พระอานนท์ พระยากมลได้แก่พระสารีบุตร ส่วนลูกคหบดีคือพระองค์ในกาลบัดนี้

จะเห็นว่า อานิสงส์ของการถวายผ้ากฐินนั้น ได้อานิสงส์อย่างมาก การปรารถนาที่จะทอดกฐินนี้มิได้มีเฉพาะผู้คนเท่านั้น แม้แต่สัตว์ก็ยังสามารถได้บุญ ดังเช่นมีธรรมาจารย์และตะขาบ ปักไว้ตามวัดที่ทอดกฐินแล้ว ด้วยมีเรื่องเล่าคล้ายกันว่า

มีอุบาสกคนหนึ่ง แห่งกฐินไปทางนี้ ได้มีพระเขี้ยวหนึ่งอยากได้บุญด้วย จึงอุทิศส่วยน้ำตามเรือไป แต่ยังไม่ถึงวัดได้หมดแรงลงเสียก่อน จึงบอกอุบาสกคนนั้นว่า ตนเองเหนื่อยจนไปต่อไม่ไหว วานให้อุบาสกคนนั้นเขียนรูปตน ที่เป็นเพศพระเขี้ยวด้วย เพื่อเป็นสักขีพยานว่าได้ไปร่วมในการกุศลด้วย ดังนั้น อุบาสกผู้นั้นจึงวาดรูปพระเขี้ยวเป็นธงขึ้นในวัดครั้งแรก

ส่วนตะขาบนั้นก็มิเรื่องเล่าแตกต่างกัน เพียงแต่กฐินเคลื่อนขบวนผ่านมาทางบก แต่เรื่องจริงจะเช่นนี้ มีผู้ตีความอีกประการหนึ่งว่า ด้วยสมัยโบราณ การบอกเวลาหรือบอกทิศทางการเดินทางนั้น จะต้องใช้ดวงดาวในบอกทิศและเวลาในเวลากลางคืน โดยดาวพระเขี้ยวจะขึ้นตอนใกล้สว่าง การทอดกฐินแต่โบราณนั้นการเดินทางลำบาก ยิ่งบ้านอยู่ไกลก็ต้องออกเดินทางแต่ยังมีด ทำให้ดาวพระเขี้ยวจึงมีความสำคัญในการทอดกฐิน และได้ทำธงพระเขี้ยวขึ้นในคราวกฐิน

การทอดกฐินจึงอยู่ในความศรัทธา ความเชื่อ และเกื้อกูลค้ำจุนศาสนา จึงเป็นที่นิยมกันกว้างขวางในปัจจุบัน

หนังสืออ้างอิง

เกษม บุญศรี. **ประเพณีทำบุญเนื่องในพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ:องค์การคำคุณุสภา.

๒๕๓๑

จำเริญ วุฒิจันทร์ และคณะ. **ศาสนพิธี : คู่มือทำบุญบำเพ็ญกุศลสำหรับพุทธศาสนิกชน**. กรุงเทพฯ:

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, ๒๕๒๖

ญาณสมปนโน. **ของดีจากป่าสา**. ลำพูน : ร้านภิญโญ, (ม.ป.ป.)

มณี พยอมยงค์. **ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย รวมเล่ม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. เชียงใหม่:ส.ทรัพย์การ

พิมพ์. ๒๕๓๗

วิเชียร สุรินดี๊ะ, อุไร ไชยวงศ์, ปวีรบรรด. **อานิสงส์ฉบับล้านนา การปวีรบรรดและสาระสังเขป**.

เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔

สาร สารทัศน์นันท. กฐิน,บุญ. ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ:

มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, ๒๕๔๒

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่. **ประเพณีพิธีกรรมจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่:เชียงใหม่พริ้นติ้ง

, ๒๕๔๘

หนังสือที่ระลึกงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พุทธศักราช

๒๕๕๐. กรุงเทพฯ:สันติศิริการพิมพ์, ๒๕๕๐

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายศักดิ์รินทร์ ชาววัง

ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา

สังกัด ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

การศึกษา ปริญญาตรี สาขา ประวัติศาสตร์ (วิชาโท ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

งานวิจัย - การพัฒนาศักยภาพศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในเส้นทาง

สายวัฒนธรรมสองฝั่งโขง

- ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมหม้ายล้านนา

- พัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านทรัพยากรทางศิลปะและวัฒนธรรมเมืองแม่แจ่ม จังหวัด

เชียงใหม่

เอกสารเรียบเรียง ราชมงคลสัญลักษณ์

หนังสือเวียงเจ็ดลิน

ปฏิทินล้านนา ๒๕๖๕

บทความ - เขียนบทความลงในวารสารเวียงเจ็ดลิน เช่น

ขอพม่าที่ไม่ได้มาจากพม่า

ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่กับหัวเมืองวันตกนกอ น ฯลฯ

- บทความ “ข้าววัดในล้านนา”

ลงในหนังสือ ฮอมผญา ๓๐ ปี มจร.วิทยาเขตเชียงใหม่

- บทความ “รำวง กับภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมของคนล้านนา”

ในวารสารศิลปวัฒนธรรม ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ ประจำปี ๒๕๖๐ ของสำนักศิลปะ

และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รางวัลที่ได้รับ ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นดีเด่น ประจำปี ๒๕๖๑

Email: saknarin@rmutl.ac.th

ศูนย์วัฒนธรรมศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

๑๒๘ ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

๕๐๓๐๐

โทร. ๐ ๕๓๙๒ ๑๔๔๔ ต่อ ๑๖๐๒

Email : rmultculture@rmult.ac.th,
Rmultculture1@gmail.com

Website: <http://culture.rmult.ac.th>

